

Zápis z obhajoby disertační práce PhDr. Vladimíra Jakuba Mrvíka, konané dne 25. 10. 2010

Téma práce: *Historická topografie města Kostelec nad Černými lesy. „Vidět přes domy město“*

Přítomní: doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D. (předsedkyně)
prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc. (školitel)
prof. PhDr. Eduard Maur, CSc. (oponent)
PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.
PhDr. Martin Holý, Ph.D.

Předsedkyně komise doc. Koldinská zahájila obhajobu a představila kandidáta.

Školitel prof. Čechura rovněž představil kandidáta a seznámil komisi s jeho disertační prací.

Kandidát dr. Mrvík stručně vyložil obsah své disertační práce. Uvedl svoji snahu vystihnout hospodářský, zemědělský i správní vývoj města v širším časovém rozmezí. Na problematiku městského urbanismu se pokusil podívat prostřednictvím jednotlivých objektů.

Školitel prof. Čechura následně doporučil disertační práci k obhajobě.

Oponent prof. Maur poté ocenil pracnost při vytváření předkládané disertační práce. K vlastní topografii neměl větší námitky. Upozornil však na některé chybějící tituly v seznamu prostudované literatury. Výhrady měl vůči tabulkovému zpracování a především k některým sporným výrokům a nejednoznačným řešením. Přes tyto výtky doporučil práci k obhajobě.

Oponentka prof. Semotanová (v zastoupení dr. Holého) vytkla předkládané práci některé již překonané teze. Upozornila na klady i zápory tématu, ke kterému má autor osobní vztah. Zpracování považuje oponentka za tradiční, ocenila faktografickou část, námitky ovšem měla proti určité nepřehlednosti. Zároveň kritizovala poměrně široké zadání práce a s tím spojené nedostatky. Přes výhrady doporučila disertační práci k obhajobě.

K výhradám oponentů se následně vyjádřil dr. Mrvík. Nejprve reagoval na námitky prof. Maura. Dr. Mrvík poděkoval za pochvalná slova o precizní heuristické práci ke stěžejní (faktografické) kapitole, ke kapitole o stavební typologii i k závěrům o významu zemědělské činnosti v českých městech i k výzkumu počtu osob rodin panských úředníků ve městě – tyto kapitoly od počátku považoval ve své disertaci za stěžejní. Velmi také poděkoval za ocenění skutečnosti, že se nespokojil s prvoplánovou historií jednotlivých černokosteleckých domů, ale naopak se pokusil nastínit širokou škálu problémů a interdisciplinárních přesahů. Toto byla stěžejní myšlenka jeho doktorského projektu, totiž že historická městská topografie má být víc než jen souhrn faktů k dějinám jednotlivých domů. Zároveň s tím se ovšem nemohl vyhnout určitým rizikům, na které bylo poukázáno.

Některé uváděné tituly skutečně neznal a se zájmem se s nimi a jejich závěry seznámil (např. vídeňskou disertaci o číslování domů v habsburské monarchii), některé další postrádané (např. Emil Hradecký, Tereziánský katastr (rozbor fondu). Sborník archivních prací VI/1) znal – některé již z doby svého studia na katedře archivnictví – ovšem považoval je pro téma disertace za příliš obecné, než aby je jmenovitě uváděl v poznámkovém aparátu. Významnou Gabrielovu práci o pivovarnictví v západních Čechách dr. Mrvík nevyužil, místo ní použil

nedávnou diplomovou prací konkrétně ze své geografické oblasti (M. CICVÁREK, *Pivovarnictví v režii vrchnostenských velkostatků jihovýchodně od Prahy (1489–1789)*).

Zároveň chtěl osvětlit, proč se ve své práci neodvolává na zmiňovaný evropský projekt „malé město“. Tento projekt zná, respektive jeho anglický souhrnný výstup *Small towns in early modern Europe* (ed. Peter Clark, 1. vyd. 1995; 2. vyd. 2002). Tato se ovšem nijak nevěnuje městské topografii a v části ke středovýchodní Evropě sice přináší cenná – avšak jen velmi stručná – statistická data, a v podstatě se nijak nevěnuje vnitřní struktuře, vývoji či ostatní problematice měst našeho geografického okruhu. Proto ji dr. Mrvík konkrétně necitoval (ačkoliv pochopitelně pro úplnost mohl), ale místo ní často citoval analyticky rozsáhlejší souhrnnou edici *Minderstädte, Kümmerformen, Gefreite Dörfer – Stufen zur Urbanität und das Märkteproblem* (Linz 2006).

Ve vytýkaném odstavci s demografickými výpočty dr. Mrvík přiznal, že se skutečně pustil do obtížné problematiky a jistě použil některé nevhodné formulace a postupy, které dostatečně neosvětlil.

S chybnou formální stránkou tabulek a soupisu zdrojů dr. Mrvík souhlasil.

Poté reagoval dr. Mrvík na výtky prof. Semotanové. Poděkoval za pochvalná slova o precizní heuristické práci k hlavní a nejrozsáhlejší kapitole o dějinách jednotlivých čísel popisných v Kostelci nad Černými lesy.

Paní profesorka ve svém oponentském posudku rozvažuje dr. Mrvíkem nastíněnou otázku, resp. námět, zda a za jakých okolností by historická městská topografie mohla či měla být považována za samostatnou pomocnou vědu historickou (po vzoru kampanologie či vexilologie, které se také etablovaly až později) nebo někdy v budoucnu postupně přímo za vědeckou disciplínu, jako např. historická klimatologie. Dr. Mrvík se už ve své práci klonil spíše k první variantě, nyní dává paní profesorce zcela za pravdu a uznává, že další drobení již existujících mezioborových věd je často ke škodě věci a v případě historické městské topografie je její zastřešení oborem urbáních dějin plně vyhovující, byť je i nadále přesvědčen, že postupné konstituování této problematiky je na místě právě už pro svou mezioborovost.

Časový rozsah práce (a obecně topografie každé městské lokality) je dán v první řadě existencí písemných pramenů pro historickou městskou topografii, tj. zejména pozemkových a městských knih. Speciálně pro město Kostelec nad Černými lesy se dr. Mrvík jejich souhrnným časovým rozsahem zabýval v kapitole o pramenech; konkrétně se jedná o dobu od poloviny 16. století do poloviny 20. století. Zároveň jsou zde ovšem díky pramenům a závěrům jiných disciplín možné přesahy na obě strany, tj. od středověké kolonizace až po první desetiletí 21. století, kdy práci městského topografa víceméně znemožňuje zákon na ochranu osobních údajů, zákon o matrikách a některé další. Vždy se však dr. Mrvík snažil, aby se právě i přes značné časové rozpětí nedopouštěl při sociální, hospodářské a demografické charakteristice výrazných zjednodušení či etapově nevyrovnaných pohledů – v tom právě tkví myšlenka dr. Mrvíka, že historická městská topografie nemá ustrnout jen na sestavení dějin jednotlivých domů ve městě, ale má vidět město v časově dlouhé perspektivě jako stále se proměňující živý organismus – jak demograficky, tak architektonicky, sociálně apod. Musí ovšem přiznat, že hlavní část jeho disertační práce leží v období raného novověku.

V samém závěru svého oponentského posudku prof. Semotanová navrhuje (či se zamýšlí), zda by nebylo vhodnější nejprve zpracovat podrobnou městskou topografii dle současných parametrů a vytyčit další cíle v souvislosti s urbánními, sociálními a hospodářskými dějinami města. A následně v další etapě pak tyto cíle postupně naplňovat s využitím zpracovaných podkladů a dalších pramenů. O toto však dr. Mrvík ve své disertaci metodicky i koncepčně usiloval – jednak v ní zpracoval obsáhlou městskou topografii Kostelce podle současných parametrů a z jejich závěrů či faktografických údajů následně za použití ostatních pramenů zpracoval např. kapitoly o sociální a hospodářské struktuře města, o významu zemědělské výroby pro města a městečka Kouřimského kraje ve srovnání s Kostelcem, nebo podkapitulu o typologii a architektuře kosteleckých domů.

V následné diskuzi vystoupil prof. Čechura a upozornil na složitosti a úskalí při studiu cen jednotlivých domů. Dr. Holý poukázal na nedostatečné využití současných poznatků a metod historické demografie a kartografie v obhajované práci. Prof. Semotanové (už z pozice jejího odborného zaměření) chyběla v disertaci rozsáhlejší zmínka o mezinárodním podniku historických atlasů měst – tyto dr. Mrvík znal. Jednotlivé svazky atlasů se zabývají dopodrobna historickou topografií daného města (spíše z kartografického hlediska), ale už ne jejími obecnými metodologickými postupy. Z tohoto důvodu se jim dr. Mrvík nijak výrazně v disertaci nevěnoval a dále zmínil svoji snahu o čtivost práce s přihlédnutím k jejímu možnému budoucímu vydání.

Diskusi uzavřela doc. Koldinská. Ocenila dosavadní práci dr. Mrvíka, jeho badatelské schopnosti i rozsah disertace. Následovalo tajné hlasování.

Vyhlášení výsledků tajného hlasování:
Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.).

V Praze dne 25. 10. 2012

Zapsal: Jan Síč

Podpis předsedkyně komise: